

Oslo, 30. september 2016

Kulturdepartementet (KUD)

Innspill til den statlige idrettsanleggspolitikken

Norsk Friluftsliv viser til arbeidet med utviklingen av statlig politikk for idrettsanlegg, og takker for muligheten for å gi innspill. Vi viser også til departementets innspillsmøte om saken 13. september i år og vårt innlegg der.

Innledning

Norsk Friluftsliv synes det er meget prisverdig at kulturministeren nå tar opp statlig politikk for idrettsanlegg i full bedde. Spillemidler til anlegg er et av de viktigste virkemidlene staten har til å fremme fysisk aktivitet. Nordmenn er blant de minst fysisk aktive i Europa og store deler av befolkningen oppfyller ikke minimumsanbefalingene til daglig fysisk aktivitet. Dette gir store helseutfordringer for den enkelte og enorme kostnader for samfunnet. Helsebudsjettet har over en lengre periode doblet seg hvert tiende år, en situasjon som ikke er holdbar over tid.

En nylig utført analyse fra Vista Analyse (*Samfunnsøkonomiske virkninger av friluftsliv - Rapport 2016/36*) slår fast at det er store samfunnsøkonomiske gevinster å hente (i størrelsesorden 80 milliarder kroner) ved å satse på friluftsliv og fysisk aktivitet. En forutsetning er imidlertid at vi retter virkemidler inn mot de som trenger det mest. Dette krever en sterk økt satsing på stimulering og tilrettelegging for lavterskelaktivitet og friluftsliv, både den organiserte og ikke minst den egenorganiserte. Vi vet også at folk som er lite aktive, men som ønsker å bli mer aktive, først og fremst ønsker å gjøre dette i form av friluftsliv i nærmiljøet, (*jf Friluftslivsmeldingen (St meld 18 2015-2016)*). Erfaring viser også at friluftsliv er en god arena for inkludering og integrering. Det er derfor svært viktig at bruken av spillemidler til anlegg gjennomgås for å se om den er innrettet på en måte som fremmer mer fysisk aktivitet for hele befolkningen, og ikke bare for den delen av befolkningen som allerede er aktive.

Helhetlig politikk for fysisk aktivitet

Med de store helseutfordringene samfunnet står ovenfor mener Norsk Friluftsliv at staten nå må legge til rette for en helhetlig og overordnet politikk for fysisk aktivitet. Problemet er mangel på fysisk aktivitet, ikke mangel på idrett eller for den saks skyld friluftsliv. Uten en mer helhetlig tilnærming og radikalt bedre koordinering av innsatsen vil vi aldri klare å løse problemet. Denne

helhetlige og overordnede politikken må omfatte all fysisk aktivitet, som friluftsliv, idrett, lek m.m., både organisert og egenorganisert. I tillegg må en se på nødvendige tiltak i andre sektorer, som for eksempel samferdsel med bygging av gang- og sykkelveier. Bare på den måten kan samfunnet utnytte tilgjengelige ressurser på en effektiv måte.

Strategiutvalget for idrett (Fjertoftutvalget) er blant annet opptatt av et aktivitetsmangfold, egenaktivisering og nytenkning på anleggsområdet. Norsk Friluftsliv støtter utvalget i dette og mener det må legges til rette for et mangfold av aktiviteter, først og fremst utendørs. Friluftsliv er den desidert største fritidsaktiviteten i Norge og er den aktiviteten som har størst potensial for å få flere aktive.

Som blant annet en oppfølging av Fjertoftutvalget oppfordrer derfor Norsk Friluftsliv KUD til å ta initiativet til en overordnet og helhetlig politikk for fysisk aktivitet der anleggspolitikken er en del av dette. I et slikt arbeid er det også nødvendig å se de ulike sektorene i sammenheng, og i større grad koordinere innsatsen mellom KUD, Klima- og miljødepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Samferdselsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

I Friluftslivsmeldingen som regjeringen nylig la fram, legges det vekt på friluftslivets betydning for folkehelse, noe som gjenspeiles i navet på meldingen: «*Friluftsliv. Natur som kilde til helse og livskvalitet*». I oppfølgingen av denne meldingen har Norsk Friluftsliv sammen med DNT og Friluftsrådernes Landsforbund foreslått for Stortinget at regjeringen må lage en handlingsplan for opptrapping av friluftslivsarbeidet for å utløse det potensialet som friluftslivet blant annet har i folkehelsearbeidet. En overordnet og helhetlig politikk for fysisk aktivitet bør være en del av denne handlingsplanen.

Anlegg for friluftsliv

Dagens regelverk og praksis for bruk av spillemidler til idrettsanlegg er i alt vesentlig grad tilpasset den organiserte idrettens behov. For å endre på dette til fordel for anlegg som skaper mer fysisk aktivitet, både organisert og egenorganisert, er det nødvendig med en gjennomgang av regelverk og praksis.

Behovsvurdering

Fjortoftutvalget etterlyser sterkere behovsvurderinger når det gjelder anlegg. Norsk Friluftsliv støtter dette og mener det bør stilles krav til en behovsvurdering som kan sikre at midlene blir brukt på en mest mulig effektiv måte. En slik behovsvurdering vil kunne bli et viktig verktøy i kommunens prioriteringer av spillemidler til anlegg.

Type anlegg

Stier og løyper er det viktigste anlegget for fysisk aktivitet, og i Friluftslivsmeldingen sier regjeringen at den vil prioritere ferdselsårer i friluftslivsarbeidet. Dette er anlegg både for organisert og egenorganisert aktivitet og som er åpne og tilgjengelig for alle hele døgnet. Et godt eksempel på tilrettelegging er «Turskiltprosjektet» i regi av Gjensidigestiftelsen og fylkeskommunene i samarbeid med DNT, Friluftsrådernes Landsforbund og Norsk Friluftsliv. Dette har ført til at hundrevis av stier og ferdselsveier er skiltet og merket. Dette prosjektet nærmer seg avslutning, men har behov for en permanent videreføring.

I tillegg til opparbeiding og merking av stier og løyper (med og uten lys) vil det være viktig å satse på tiltak som blant annet gapahuker, permanente bålplasser, turkart, kajakkbrygger, badeplasser med badebrygger og stupetårn, toalettanlegg, hytter, informasjonstavler m.m.. Denne listen er ikke uttømmende og bør gjennomgås av myndighetene i samarbeid med friluftslivsorganisasjonene.

I tillegg må tradisjonelle idrettsanlegg i større grad legge til rette for sosiale møteplasser og egenorganisert aktivitet, slik at disse anleggene også bidrar til økt aktivitet i befolkningen som helhet. Dette er særlig viktig for ungdom, som i stor grad faller ut av konkurranseidretten ettersom de blir eldre.

Informasjon og veiledning

Informasjon og veiledning fra KUD og fylkeskommunene om hvilke muligheter som ligger i spillemidler til anlegg, nå og i framtiden, må styrkes betydelig.

Søknadsprosedyre og koordinering

Selv om en eller flere friluftslivsorganisasjoner er representert i alle kommuner, er friluftslivet i de fleste tilfeller mindre organisert enn idretten. I tillegg er en stor del av friluftslivet egenorganisert og skjer ikke i regi av organisasjoner. Dette gjør det utfordrende i forhold til medvirkning og

prioritering av spillemidler i kommuner og fylkeskommuner. Rett ut sagt:

Friluftslivsorganisasjonene og representanter for den uorganiserte aktiviteten er ikke til stede når anleggsprosjekter diskuteres og prioriteres. Selv om det er mange personer som driver friluftsliv, er det i liten grad personellressurser til å utarbeide prosjektforslag og søknader. Diskusjoner og prioriteringer forblir derfor i hovedsak blant de med behov for dyre haller med store driftskostnader. Norsk Friluftsliv mener derfor det er behov for en gjennomgang av prosedyrene som sikrer at midlene blir prioritert rette i forhold til hva som skaper mest fysisk aktivitet.

På grunn av at friluftslivet er noe mindre organisert, er det fra friluftslivets side et behov for en sterkere koordinering av arbeidet med anlegg, jf det vi skriver ovenfor. Norsk Friluftsliv ser at dette kan være utfordrende, men vi mener at for eksempel de interkommunale friluftsrådene kan være egnet til en slik oppgave.

For å få fart på utviklingen av mindre anlegg til friluftsliv og annen fysisk aktivitet som vil øke den generelle aktiviteten blant folk, mener vi det bør vurderes å gjeninnføre en forenklet tilskuddsmodell, noe liknende den forenklete modellen for nærmiljøanlegg som var tidligere.

Norsk Friluftsliv vil understreke at friluftslivet ikke har et ønske om å svekke idretten i Norge. De gjør en stor innsats, og det er åpenbart også behov for investeringer i klassiske idrettsanlegg. Men inntil samfunnet også fremskaffer tilsvarende ressurser for lavterskel aktivitet for mennesker som ikke finner en naturlig plass innenfor idretten, må de anleggsressursene som finnes, disponeres slik at de kommer flest mulig til nytte, og særlig de som trenger det mest.

Friluftslivskompetanse i kommunene

Regjeringen legger vekt på at kommunen skal ha god kapasitet og relevant fagkompetanse til å utføre sine oppgaver. Norsk Friluftsliv mener det er et sterkt behov for økte ressurser og kompetanse i kommunene til å forvalte natur og friluftsliv på en god måte. Dette gjelder også kompetanse for få fram og prioritere anlegg for fysisk aktivitet som skaper mer aktivitet i hele befolkningen.

Skoler og barnehager

I Friluftslivsmeldingen foreslår regjeringen at det er et nasjonalt mål å i større grad å bruke naturen som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge. Dette vil både øke den fysiske aktiviteten og læringsutbyttet. Dette krever imidlertid tilstrekkelige arealer og tilrettelagte anlegg.

Vi støtter derfor Fjertoftsutvalgets anbefalinger om å stimulere til at anlegg for fysisk aktivitet plasseres i nærheten av skoler.

Utstyrssentraler

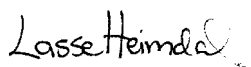
Flere kommuner og organisasjoner har ordninger der de låner ut friluftslivsutstyr. Disse ordningene bidrar til at alle kan drive med friluftsliv, uavhengig av familiens økonomi. Dette er viktig for å inkludere nye grupper i friluftslivet. Noen steder driver kommunene utstyrssentralene selv, og noen steder er andre aktører inne, som frivillige organisasjoner, friluftsråd eller kommersielle aktører. Det bør etableres statlige støtteordninger for utstyrlån, for eksempel gjennom spillemidler. Organisasjonen BUA koordinerer en rekke utstyrssentraler og sitter på viktig kompetanse om hvordan man kan få sentralene til å fungere godt.

Avslutning

Norsk Friluftsliv vil gjerne samarbeide med KUD i dette viktige arbeidet som vi håper fører fram til en helhetlig politikk for fysisk aktivitet. Vi stiller derfor gjerne opp på møter og likende for å utdype våre synspunkter og finne fram til gode løsninger.

Vennlig hilsen

Norsk Friluftsliv

Lasse Heimdal
generalsekretær

Hans Erik Lerkelund
rådgiver